

**ΜΑΘΗΜΑ: ΕΨΜ 1165,
Οργάνωση και Διοίκηση
Οργανισμών**

**Θεματική Ενότητα 10
Ηγεσία**

ΠΕΡΙΓΡΑΦΜΑ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗΣ

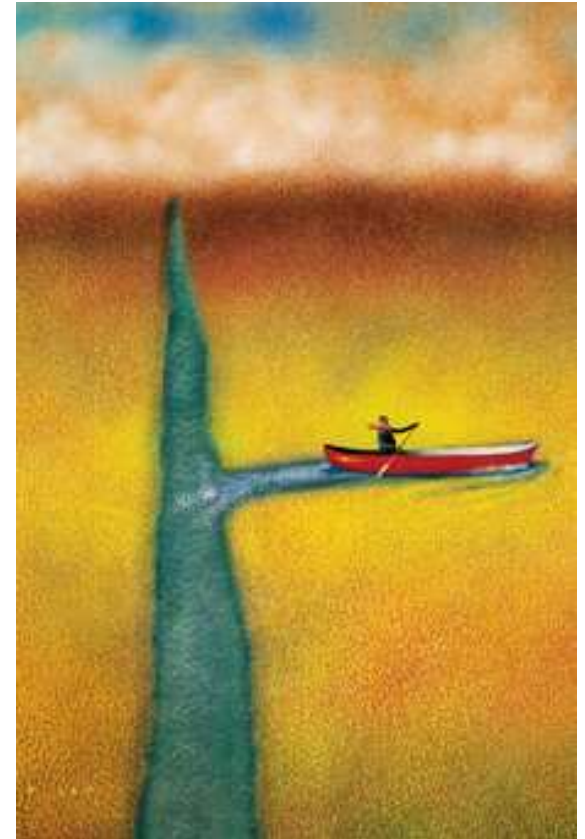
1. Τι είναι η ηγεσία;
2. Ηγέτης $\neq$ Μάνατζερ.
3. Πηγές δύναμης (επιρροής) ηγέτη.
4. Θεωρίες ατομικών χαρακτηριστικών ηγέτη.
5. Θεωρίες συμπεριφοράς ηγέτη.
6. Ενδεχομενικές θεωρίες ηγεσίας.
7. Μετασχηματιστική, υπηρετική, αυθεντική ηγεσία.
8. «Εκτροχιασμός» ηγετών.
9. **Ηγεσία χωρίς ηγέτη (πολύπλοκα συστήματα).**

1. ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΗΓΕΣΙΑ;

---

*«Η ηγεσία είναι σαν την ομορφιά:
δύσκολα την ορίζεις, αλλά όταν τη
δεις, την αναγνωρίζεις»*

(Bennis στο Hoy & Miskel, 2013, 427)

Ηγεσία «είναι η τέχνη ή η διαδικασία επηρεασμού ατόμων τα οποία θα επιδιώκουν **με προθυμία** και **με ενθουσιασμό** την επίτευξη ομαδικών στόχων»

(Σαρμανιώτης, 2019, 379)

Η ηγεσία προϋποθέτει:

- **Ύπαρξη άλλων ατόμων** (μέλη ομάδας) που καθοδηγούνται από τον ηγέτη.
- **Ικανότητα ηγέτη να εμπνέει τα μέλη** να χρησιμοποιούν τις ικανότητες τους για την επίτευξη ενός έργου.
- **Όραμα αλλαγής.**
- **Άνιση κατανομή δύναμης** μεταξύ ηγέτη και μελών **(είναι θεμιτό;;)**
(ηγούμαι = προπορεύομαι, είμαι πρώτος, καθοδηγώ)

ΜΑΝΑΤΖΕΡ

ΖΗΤΕΤΗ

- Τι είναι ο μάνατζερ;
- Τι είναι ο ηγέτης;
- Έχουν κοινά χαρακτηριστικά;
- Ποια είναι η διαφορά τους;

Μάνατζμεντ

Ηγεσία

2. ΗΓΕΤΗΣ ≠ ΜΑΝΑΤΖΕΡ

ΜΑΝΑΤΖΕΡ

- Διορίζεται
- Αποδέχεται το status quo
- Επιδιώκει υφιστάμενους στόχους (συντηρεί)
- Δίνει οδηγίες
- Βραχυπρόθεσμη προοπτική
- Ελέγχει

ΗΓΕΤΗΣ

- Αναδεικνύεται
- Ερευνά, αμφισβητεί το status quo
- Αναπτύσσει νέους στόχους (προωθεί αλλαγές, καινοτομεί)
- Οικοδομεί όραμα
- Μακροπρόθεσμη προοπτική
- Εμπιστεύεται και ενδυναμώνει

ΜΑΝΑΤΖΕΡ

- Έχει γνώση
- Εστιάζει στα συστήματα (δομές και διαδικασίες)
- Ορθολογιστής (βασίζεται στη λογική)
- Ρωτά 'πώς' (μέσα, τεχνικές)
- Κάνει τα πράγματα σωστά
- Είναι ένα αντίγραφο

ΗΓΕΤΗΣ

- Μαθαίνει
- Εστιάζει στους ανθρώπους (κουλτούρα)
- Οραματιστής (βασίζεται σε αξίες & συναισθήματα)
- Ρωτά 'γιατί' (παραδοχές, αξίες)
- Κάνει τα σωστά πράγματα
- Είναι το πρωτότυπο

Οι μάνατζερ μπορεί να είναι **και** ηγέτες. Οι ηγέτες δεν είναι απαραίτητο να είναι μάνατζερ.

3. ΠΗΓΕΣ ΔΥΝΑΜΗΣ (ΕΠΙΡΡΟΗΣ) ΗΓΕΤΗ

---

1. Νόμιμη δύναμη (θέση στην ιεραρχία).
2. Δύναμη καταναγκασμού (επιβάλλω ποινές).
3. Δύναμη ανταμοιβής (ικανοποιώ ανάγκες/προσδοκίες άλλων).
4. Δύναμη ειδικού ή γνώσης.
5. Δύναμη αναφοράς (χαρίσματα, γίνομαι πρότυπο).
6. Δύναμη πληροφοριών.

Σε ποιες πηγές δύναμης θεωρείτε ότι στηρίζεται κυρίως η ηγεσία;

4. ΘΕΩΡΙΕΣ ΑΤΟΜΙΚΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ

---

*Ποιοι είναι οι ηγέτες; Ποια χαρακτηριστικά έχουν;
(The great man theory)*

«Οι ηγέτες γεννιούνται, δεν γίνονται»

«Οι ηγέτες δεν είναι σαν τους άλλους ανθρώπους»

(Carlyle 19^{ος} αι. & Stogdill 20^{ος} αι.)

(στις θεωρίες αυτές είναι εμφανείς οι πεποιθήσεις της «ευγονικής»)

- *Ποιο πρόσωπο σας έρχεται στο μυαλό όταν φαντάζεστε κάποιον ηγέτη;*
- *Ποια είναι εκείνα τα ατομικά χαρακτηριστικά που το καθιστούν «ηγέτη»;*

Χαρακτηριστικά που κάνουν κάποιον αντιληπτό ως «ηγέτη»

- **Ευφυΐα:** γλωσσική ικανότητα, λογική/κριτική/συστημική σκέψη, επίλυση προβλημάτων, δημιουργικότητα.
- **Αυτοπεποίθηση:** βεβαιότητα για τις ικανότητες που διαθέτει κάποιος.
- **Αποφασιστικότητα:** επιθυμία να ολοκληρωθεί επιτυχώς ένα έργο (πρωτοβουλία, επιμονή, κίνητρο, ανάληψη ευθυνών).
- **Ακεραιότητα:** ειλικρίνεια και αξιοπιστία.
- **Κοινωνικότητα:** επιθυμία για κοινωνικές σχέσεις (φιλικότητα, εξωστρέφεια).
- **Κοινωνική επιδεξιότητα:** διακριτικότητα, ανεκτικότητα, συνεργατικότητα.

(Northouse, 2022)

Οι θεωρίες των ατομικών χαρακτηριστικών του ηγέτη έχουν δεχτεί έντονη κριτική.

- Γιατί;

- Ποια νομίζετε ότι είναι αυτή η κριτική;

Κριτική

- Δυσκολία μέτρησης των ατομικών χαρακτηριστικών.
- Διαφορετικές έρευνες αναδεικνύουν διαφορετικά ηγετικά χαρακτηριστικά (δεν υπάρχει συμφωνία).
- Τα χαρακτηριστικά ενός ηγέτη δεν προβλέπουν τον βαθμό επιτυχίας του (τα αποτελέσματα της ηγεσίας του). Κυρίως προβλέπουν τον βαθμό στον οποίο θα γίνει αντιληπτός (και θα αναδειχθεί) ως ηγέτης.
- Ηγέτες με διαφορετικά ατομικά χαρακτηριστικά είναι εξίσου επιτυχημένοι.
- Είναι τα χαρακτηριστικά των ηγετών **οι αιτίες** της ηγετικής τους ικανότητας ή **το αποτέλεσμα** της εμπειρίας τους;

5. ΘΕΩΡΙΕΣ ΤΗΣ ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑΣ ΤΟΥ ΗΓΕΤΗ

---

*Τι κάνουν οι ηγέτες; Πώς συμπεριφέρονται;
Βασικά στυλ ηγεσίας.*

ΒΑΣΕΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

1. Έμφαση στο καθήκον (έργο)
2. Έμφαση στους ανθρώπους

ΒΑΣΕΙ ΤΡΟΠΟΥ ΛΗΨΗΣ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

1. Αυταρχικό στυλ
2. Εκχωρητικό (δημοκρατικό) στυλ

Κάθε στυλ ηγεσίας βασίζεται σε διαφορετικές υποθέσεις (παραδοχές) για τη φύση του ανθρώπου.

Ποιες μπορεί να είναι αυτές;

Θεωρία X και Y του McGregor

ΘΕΩΡΙΑ X (αυταρχική ηγεσία)

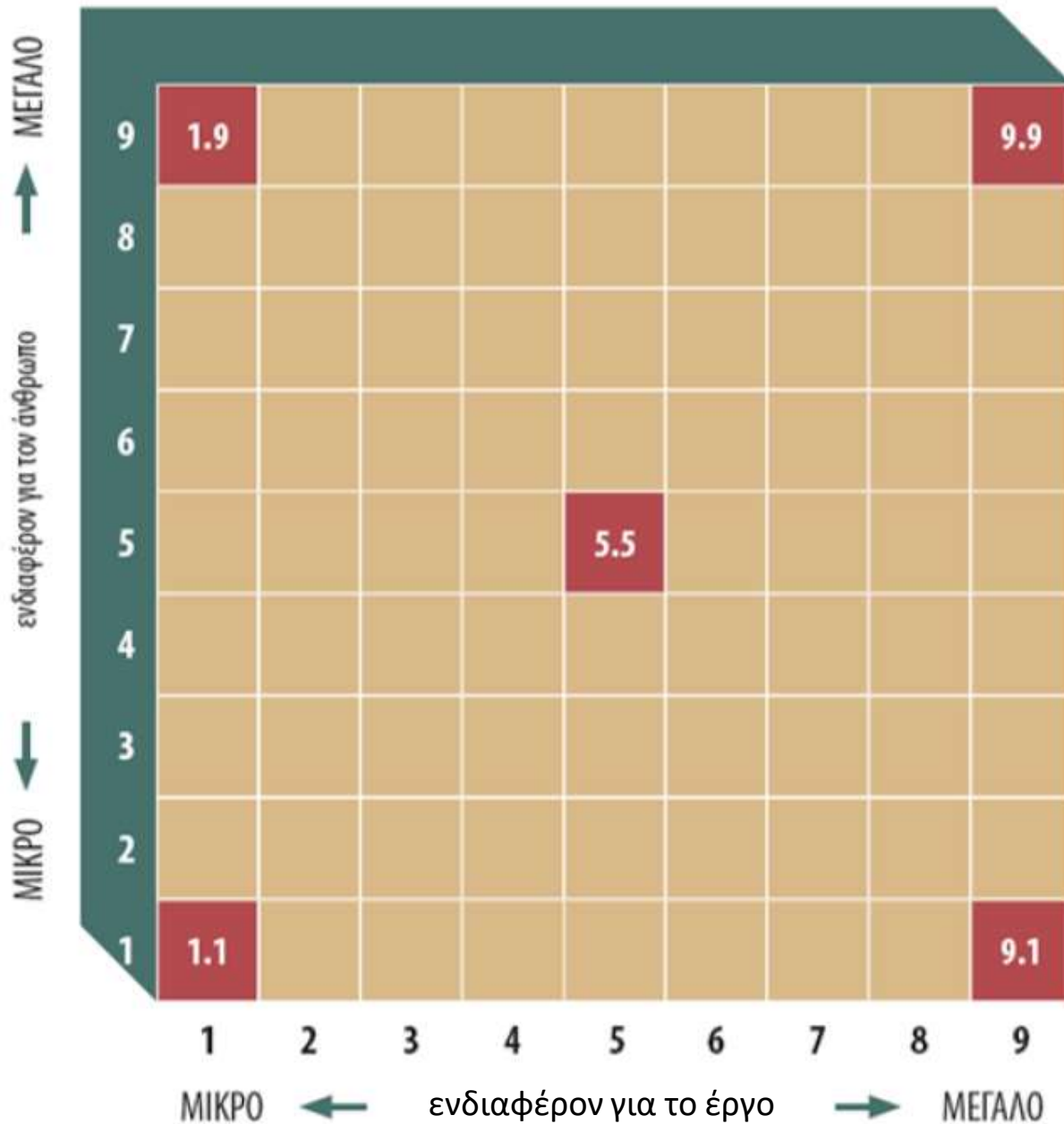
- Οι άνθρωποι είναι φύσει τεμπέληδες.
- Αποφεύγουν την εργασία.
- Δεν έχουν φιλοδοξίες.
- Έχουν μικρή δημιουργικότητα.
- Δεν τους αρέσουν οι πρωτοβουλίες, προτιμούν να κατευθύνονται.
- Μπορούν εύκολα να χειραγωγηθούν.
- Είναι εγωκεντρικοί, δεν ενδιαφέρονται για την ομάδα.
- Αντιστέκονται στις αλλαγές.
- Υπάρχει μια ελίτ χαρισματικών ανθρώπων και η «μάζα» που πρέπει να κατευθύνεται από τους πρώτους.

ΘΕΩΡΙΑ Y (δημοκρατική ηγεσία)

- Οι άνθρωποι αγαπούν και απολαμβάνουν την εργασία.
- Μπορούν να αναλάβουν και επιζητούν τις ευθύνες.
- Διαθέτουν αυτοέλεγχο και αυτοπαρακίνηση.
- Είναι δημιουργικοί και ικανοί.
- Οι διαφορές μεταξύ των ανθρώπων είναι μικρές. Δεν δικαιολογούν διαφορετικά δικαιώματα ή υποχρεώσεις.

Θεωρία Χ → αυταρχικά συστήματα διοίκησης, παρακίνηση μέσω ικανοποίησης κατώτερων αναγκών (άσκηση πίεσης, έλεγχος, απειλές, τιμωρίες, υλικές ανταμοιβές).

Θεωρία Υ → συμμετοχικά συστήματα διοίκησης, παρακίνηση μέσω ικανοποίησης ανώτερων αναγκών (αυτονομία, προσωπική ανάπτυξη, εμπλουτισμός εργασίας, συμμετοχή στη λήψη αποφάσεων, κ.λπ.)

Το διοικητικό πλέγμα των Blake και Mouton

- 1.1 – Αποδυναμωμένη ηγεσία
- 1.9 – Ηγεσία της λέσχης
- 9.9 – Ηγεσία της ομάδας**
- 9.1 – Ηγεσία του καθήκοντος ή ηγεσία εξουσίας-υπακοής
- 5.5 – Ενδιάμεση ηγεσία

Ποιος τύπος ηγεσίας θεωρείται αποτελεσματικότερος;

ΣΥΜΠΛΗΡΩΣΗ ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟΥ ΛΕΣ
«Το λιγότερο επιθυμητό άτομο για συνεργασία»

6. ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΙΚΕΣ ΘΕΩΡΙΕΣ ΗΓΕΣΙΑΣ

Ποιο είναι τελικά το καταλληλότερο στυλ ηγεσίας;

Εξαρτάται από τις περιστάσεις.

Ποιο στυλ ηγεσίας θα υιοθετούσατε εάν:

1. Έπιανε φωτιά στον οργανισμό σας.
2. Ένας υπάλληλος στο τμήμα υποδοχής του ξενοδοχείου σας ήταν πολύ στεναχωρημένος, σχεδόν συντετριμμένος.

6α) Ηγεσία ανάλογα με την ετοιμότητα των εργαζομένων (Hersey & Blanchard)

Πώς θα προσαρμόζατε το στυλ ηγεσίας σας - **έμφαση στο έργο (αποτελέσματα) ή στον άνθρωπο (σχέσεις)** - εάν η ομάδα σας αποτελούνταν από:

1. *Νέους, ενθουσιώδεις εργαζόμενους χωρίς προϋπηρεσία;*
2. *Εργαζόμενους με κάποια χρόνια υπηρεσίας (2-3) αλλά κάπως πεσμένο ηθικό;*
3. *Αυτόνομους εργαζόμενους με πολυετή εμπειρία και ισχυρά εσωτερικά κίνητρα;*

Το κατάλληλο στυλ ηγεσίας εξαρτάται από το επίπεδο ετοιμότητας (ικανότητας + θέλησης) των μελών

Επίπεδο ετοιμότητας

E1: Τα μέλη δεν ξέρουν, αλλά θέλουν.

E2: Τα μέλη ξέρουν σε κάποιο βαθμό, αλλά δεν θέλουν.

E3 – Τα μέλη ξέρουν, αλλά δεν πολυθέλουν.

E4 – Τα μέλη ξέρουν και θέλουν.

Στυλ ηγεσίας

Σ1: Καθοδηγητικό - έμφαση στο καθήκον (*ο ηγέτης αποφασίζει*).

Σ2: Ενισχυτικό - έμφαση στον άνθρωπο **και** στο καθήκον (*συζητάμε, αλλά αποφασίζει ο ηγέτης*).

Σ3: Υποστηρικτικό - έμφαση στον άνθρωπο (*συζητάμε και αποφασίζουν τα μέλη*).

Σ4: Εξουσιοδοτικό - χαλαρό (*αποφασίζουν τα μέλη*).

6β) Άλλες διαστάσεις της περίπτωσης

Τι αποτελέσματα επιδιώκουμε;

Καινοτομία: εφαρμογή νέων ιδεών → Εκχωρητικό/συμμετοχικό
στυλ

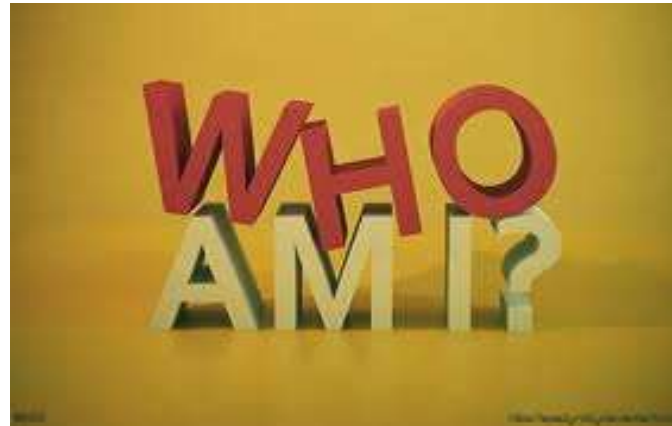
Επίτευξη των συνήθων αποτελεσμάτων → Καθοδηγητικό στυλ

(Somech, 2005)

7. “Μετασχηματιστική”, “υπηρετική” και “αυθεντική” ηγεσία

Αντιστοιχίστε τους όρους με τις εικόνες. Ποια τα κύρια στοιχεία του κάθε στυλ ηγεσίας;

- **Υπηρετική Ηγεσία (ΥΗ):** Τα μέλη έρχονται πρώτα. Φροντίδα για τους άλλους. Αλτρουισμός.
- **Μετασχηματική Ηγεσία (ΜΗ):** Ο οργανισμός έρχεται πρώτος.
- **ΥΗ:** Ενδυναμώνει και απελευθερώνει τα μέλη. Κοιτά τα λιγότερο προνομιούχα.
- **ΜΗ:** Ευθυγραμμίζει τα άτομα με τους στόχους τους οργανισμού. **Έλεγχος;**
- **ΥΗ:** Επηρεάζει μέσω παροχής ελευθεριών.
- **ΜΗ:** Επηρεάζει μέσω χαρισματικών προσεγγίσεων.

(Parolini et al., 2009)

- ***Σε ποιους οργανισμούς θα ταίριαζε το υπηρετικό στυλ ηγεσίας;***
- ***Σε ποιους οργανισμούς θα ταίριαζε το μετασχηματιστικό στυλ ηγεσίας;***

Μετασχηματιστική ≠ ψευδομετασχηματιστική

- **Μετασχηματιστικός ηγέτης:** εμπνέει τα μέλη ώστε να διοχετεύσουν τις δυνάμεις τους προς όφελος του οργανισμού.
- **Ψευδο-μετασχηματιστικός:** εμπνέει τα μέλη ώστε να διοχετεύσουν τις δυνάμεις τους προς όφελος δικό του.

8. ΗΓΕΣΙΑ ΧΩΡΙΣ ΗΓΕΤΗ (πολύπλοκα συστήματα)

- Η ηγεσία δεν ασκείται από ένα πρόσωπο-ηγέτη.
- Είναι μια διαδικασία αλληλεπίδρασης (χωρίς ηγέτες ή ακολούθους) που οδηγεί σε αλλαγές.
- Η θέση των ατόμων που αλληλοεπιδρούν δεν μας ενδιαφέρει.

(Crevani et al., 2010)

<https://www.youtube.com/watch?v=g5evD6AQeCQ>

(έως 2'25'')

Αυτοοργανούμενη μάθηση: Hole in the wall (Sugata Mitra, TED Video) (μάθηση χωρίς δάσκαλο σε απομακρυσμένο χωριό της Ινδίας)

<https://youtu.be/y3jYVe1RGaU?t=245> (έως 12'48'')

9. «ΕΚΤΡΟΧΙΑΣΜΟΣ» ΗΓΕΤΩΝ

Ένα στέλεχος, μετά από μια επιτυχημένη πορεία, μπορεί να αδυνατεί να ανταποκριθεί στις προσδοκίες του οργανισμού, να έχει αρνητικές επιδόσεις, να χάσει την εκτίμηση των άλλων, να παραμείνει στάσιμο ή να υποβιβαστεί.

Ποιες είναι οι πιθανές αιτίες;

Κάθε προτέρημα μπορεί να μετατραπεί σε μειονέκτημα:

Ικανότητες/ταλέντα → αλαζονεία

Αυτοπεποίθηση → άρνηση να ακούσει

Τσαγανό → αυταρχισμός

Αναλυτική ικανότητα → διστακτικότητα λήψης αποφάσεων

Δημιουργική σκέψη → απουσία ρεαλισμού (σπατάλη πόρων)

Αποτελεσματικότητα → περιορισμός καινοτομιών

Ακεραιότητα → δογματισμός

Ομαδικό πνεύμα → αποφυγή διαφωνιών, απουσία ανεξάρτητης σκέψης

Ταινία μικρού μήκους

[\(1\) Interview - \(μικρού μήκους\) του Γιάννη Μπουγιούκα - YouTube](#)

1. Ποιον τύπο ηγέτη αναζητά η εταιρεία;
2. Πώς εξηγείτε την αλλαγή συμπεριφοράς της υποψηφίας για τη θέση;
3. Θα προσλαμβάνατε την υποψήφια εάν ήσασταν εργοδότης;
4. Εάν ήσασταν εσείς ο/η υποψήφιος(α), πώς θα δρούσατε στη διάρκεια του ρόλου σας ως συνεντευκτής;
5. Θα θέλατε να δουλέψετε στην εταιρεία εάν σας πρόσφεραν τη θέση;

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βακόλα, Μ. και Νικολαου, Ι. (2019). *Οργανωσιακή ψυχολογία και συμπεριφορά (2η Έκδοση)*. Αθήνα: Rosili.
- Brandt, R. (2007). Prologue. On rethinking leadership: A conversation with Tom Sergiovanni. In T. J. Sergiovanni (Ed.), *Rethinking leadership: A collection of articles* (2nd ed., pp. vii-xiv). Thousand Oaks, CA: Corwin.
- Bush, T. (2008). From management to leadership: semantic or meaningful change? *Educational Management, Administration & Leadership*, 36(2), 271- 288.
- Crevani, L., Lindgren, M., & Packendorff, J. (2010). Leadership, not leaders: on the study of leadership as practices and interactions. *Scandinavian Journal of Management*, 26, 77- 86.
- Cuthbert, R. (1984). The management process, E324 management in post compulsory education, block 3, part 2. Buckingham: Open University Press.
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (2013). *Educational administration: Theory, research and practice* (9th ed.). New York, NY: McGraw-Hill.

- Μπουραντάς, Δ. Κ. (2015). *Μάνατζμεντ: Πλήρες Θεωρητικό Υπόβαθρο, Σύγχρονες Προσεγγίσεις & Μέθοδοι, Διοικητικές & Ηγετικές Ικανότητες (Νέα Έκδοση)*. Αθήνα: Εκδόσεις Μπένου.
- Northouse, G. P. (2022). *Leadership: Theory and Practice (9th Edition)*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Σαρμανιώτης, Χ. (2019). *Μάνατζμεντ: Μια Ολοκληρωμένη Προσέγγιση (Β' Έκδοση)*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις ΖΥΓΟΣ.
- Schedlitzki, D. & Edwards, G. (2014). *Studying leadership: Traditional and critical approaches*. London: Sage.
- Somech, A. (2005). Directive versus participative leadership: two complementary approaches to managing school effectiveness. *Educational Administration Quarterly*, 41(5), 777-800.
- Τζωρτζάκης, Κ. Μ. (2019). *Οργάνωση & Διοίκηση [Το Μάνατζμεντ της Νέας Εποχής] (5η έκδοση)*. Αθήνα: Εκδόσεις Rosili.
- York-Barr, J., & Duke, K. (2004). What do we know about teacher leadership? Findings from two decades of scholarship. *Review of educational research*, 74(3), 255- 316.